

บทที่ 1

บทนำ

1. สภาพปัญหา

เพลโตชี้ว่าการเมืองเป็นกิจกรรมของผู้มีปัญญา (wisdom) และคุณธรรม (virtue) ที่จะสร้างความยุติธรรม (justice) ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนหรือสมาชิกของสังคมการเมือง กล่าวคือ ผู้มีปัญญาและคุณธรรมเท่านั้นที่ เป็นผู้กำหนดเป้าหมายทางการเมือง แนวความคิดนี้ ให้ความสำคัญแก่ผลของการปกครองหรือให้ความสำคัญต่อความชอบธรรมโดยผล (legitimacy by result)¹ แต่อริสโตเติลซึ่งชอบพ้องของแนวความคิดนี้ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง กำหนดเป้าหมายทางการเมืองและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยลำพัง มีความเสี่ยงที่อาจนำไปสู่ปัญหาได้ จึงได้เสนอให้มีการขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองขึ้น เพื่อให้มีการตรวจสอบและควบคุมการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง คือต้องมีความชอบธรรมโดยขั้นตอน (legitimacy by process)² เมื่อนำแนวความคิดของทั้งสองรวมกัน มาวิเคราะห์ การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะสามารถแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ

1. คำนึงถึงเป้าหมายของประชาธิปไตย ได้แก่ประโยชน์สุขของประชาชนโดยรวม
2. มีขั้นตอนและวิธีดำเนินการทางการเมือง เพื่อนำมาซึ่งเป้าหมายตามข้อ 1

เมื่อเราพิจารณาทั้งสองประเด็นนี้แล้ว จะเห็นว่าไม่มีปัจเจกบุคคลใดที่มีคุณสมบัติ ทั้งสองนี้ครบได้โดยลำพัง เพราะปัจเจกบุคคลอาจชำนาญและปัญญาในการกำหนดเป้าหมายให้

---

¹แนวความคิดและทฤษฎีทางการเมือง รายละเอียดดูได้จาก เอ็ม. เจ. ฮาร์มอน แบลโดย เสน่ห์ จามริก, ความคิดทางการเมืองจากเพลโตจนถึงปัจจุบัน (พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515)

²เรื่องเดียวกัน.

ทุกคนปฏิบัติตาม แต่ปัจเจกบุคคลโดยลำพังไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองที่อิสระได้
กำหนด จะต้องมีการปฏิบัติอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รับรู้ ควบคุม และตรวจสอบ

เมื่อเราหันมาสนใจ สถาบันที่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้สอดคล้อง
กับหลักการทั้งสองของอิสระได้ ในปัจจุบันนี้ พรรคการเมืองเป็นสถาบันเดียวที่มีคุณสมบัติพอที่
จะดำเนินกิจกรรมดังกล่าว Katz (1980) กล่าวว่า "ประชาธิปไตยยุคใหม่เป็นประชาธิปไตย
(ที่ผ่าน) พรรคการเมือง"³ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า "พรรคการเมืองเป็นตัวจักรสำคัญของการ
ทำงานของประชาธิปไตยสมัยใหม่"⁴

ในรูปแบบการเมืองแบบทางการเมือง พรรคการเมืองเป็นสถาบันทางการเมืองเดียว
ที่เข้ามามีบทบาทในการเลือกตั้ง เพื่อทำหน้าที่แทนประชาชนในการควบคุมและการบริหารประเทศ
เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เลือกตัวแทนของตนผ่านทางพรรคการเมือง พรรค
การเมืองคือองค์กรหลักในการจัดการ และกำหนดทิศทางทางการเมืองเสนอแก่ผู้ใช้สิทธิออกเสียง
เลือกตั้ง พรรคการเมืองคือตัวกลางระหว่างประชาชนกับฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐบาล พรรคการเมือง
คือตัวประสานผลประโยชน์ที่แตกต่างกันอย่างหลากหลายในสังคม พรรคการเมืองจึงเป็น
สถาบันกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล และเป็นองค์กรผู้ใช้อำนาจทางการเมือง กล่าวคือพรรค
การเมืองเป็นเครื่องมือ หรือกลไกของระบบการเมืองที่มีหน้าที่ช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง
ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งพรรคการเมืองยังเป็นกลไกสำคัญที่จะกำกับและตรวจสอบให้
รัฐบาลใช้อำนาจทางการเมืองในลักษณะที่สนองตอบความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

พรรคการเมือง เป็นสถาบันทางการเมืองที่ขาดไม่ได้ในการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตยในปัจจุบัน ซึ่งหัวใจของระบอบประชาธิปไตยคือ การให้ประชาชนสามารถเข้ามา
มีส่วนร่วมในการกำหนดการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ในสังคมอย่างมีแบบแผน พรรคการเมือง

---

³Katz (1980), อังาน กนก วงษ์ตระหง่าน, พรรคการเมืองไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2536), หน้า 6.

⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 52.

เมืองที่ได้รับเลือกตั้งนั้นมีหน้าที่แตกต่างกันไปตามบทบาทที่ได้รับ เช่น หากได้เป็นพรรคร่วมรัฐบาล ก็จะมีหน้าที่ในการนำนโยบายที่แถลงไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม หากเป็นพรรคร่วมฝ่ายค้านจะต้องคอยตรวจสอบควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล ให้บริหารราชการแผ่นดินอย่างถูกต้อง และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและสอดคล้องกับนโยบายที่แถลงไว้

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยเรา ซึ่งใช้ระบบรัฐสภาของอังกฤษ เป็นแบบอย่างนั้น รัฐบาลที่จัดตั้งขึ้นสามารถที่จะบริหารราชการต่อไปได้ตราบใดที่ยังคงได้รับความเห็นชอบจากสภา (ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ) แต่ด้วยพื้นฐานทางสังคมและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันทำให้รัฐบาลของไทยเป็นรัฐบาลผสมมาโดยตลอด มิใช่รัฐบาลพรรคเดียว เสียงข้างมากแบบอังกฤษ รัฐบาลจึงมีความจำเป็นที่จะประสานผลประโยชน์ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล เพื่อที่จะสามารถรักษาเสียงข้างมากในสภาไว้

เมื่อความเห็นชอบจากสภาด้วยเสียงข้างมาก เป็นปัจจัยตามกฎหมายที่ชี้ความอยู่รอดของรัฐบาล การลงมติใด ๆ ในสภาจึงมีความหมายต่อรัฐบาลผสมเป็นอย่างมาก ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 มาตรา 127 กำหนดให้มีการประชุมสภาปีละ 2 สมัยประชุม (ไม่รวมการประชุมสภาสมัยวิสามัญ) เท่ากับกำหนดให้รัฐบาลต้องเตรียมตัวอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง ในการขอความไว้วางใจจากสภาเพื่อบริหารราชการแผ่นดินต่อไป ซึ่งในการเปิดประชุมแต่ละครั้งนั้นจะมีการลงมติเกี่ยวกับความอยู่รอดของรัฐบาล 2 ประเด็นคือ

1. การเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรี
2. การลงมติผ่านร่างกฎหมายที่รัฐบาลเป็นผู้เสนอต่อสภา

กล่าวคือหากรัฐบาลไม่สามารถที่จะได้รับความไว้วางใจต่อสภา จะทำให้รัฐบาลต้องลาออกหรือไม่ก็ต้องยุบสภา ซึ่งแต่ละพรรคการเมืองก็ต้องหามาตรการต่าง ๆ เพื่อที่จะควบคุมบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดให้อยู่ในกรอบของมติพรรค เพราะนั่นคือจุดชี้ถึงการที่จะได้เป็นรัฐบาลต่อไปหรือไม่ และหากสามารถควบคุมกำกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการลงมติได้อย่างสัมฤทธิ์ผล จะทำให้มีโอกาสที่จะนำนโยบายที่แถลงต่อสภาและประชาชนไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมต่อไป ความเป็นเอกภาพของแต่ละพรรคการเมืองจึงส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลผสม สิ่งที่น่าสนใจคือพรรคการเมืองมีกระบวนการในการควบคุมดูแลสมาชิกสภาผู้แทน

ราษฎรในสังกัดอย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

จากความสำเร็จในการควบคุมสมาชิกในสังกัดของพรรคการเมือง ซึ่งจะนำมาซึ่งเสียงข้างมากในสภา หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อความชอบธรรมตามกฎหมายในการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป ทำให้การศึกษามีวัตถุประสงค์ตามนี้

1. เพื่อศึกษาพรรคการเมืองไทยกับการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ทั้งในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ เปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย
2. เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพรรคการเมืองไทย กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด

3. สมมุติฐานของการวิจัย

จากสภาพปัญหาการวิจัยสามารถกำหนดสมมุติฐานได้ดังนี้

สมมุติฐาน

พรรคการเมืองไทยไม่มีกลไกที่มีประสิทธิภาพต่อการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด แต่ผู้นำพรรคฯใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวเพื่อการควบคุมอย่างได้ผล

4. ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย
2. ศึกษาพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจากเป็นพรรคแกนนำของพรรคร่วมฝ่ายค้าน และหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้นำพรรคฝ่ายค้าน อีกทั้งเคยเป็นหัวหน้ารัฐบาลในขณะที่พรรคชาติไทยปฏิบัติหน้าที่เป็นพรรคแกนนำฝ่ายค้านมาแล้ว ปัจจุบันเป็นพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งพรรคการเมืองทั้งสองพรรคมีสถานภาพและบทบาททางการเมืองที่เหมือนกัน จึงเป็นพรรคที่น่าจะมีบทบาทเด่นชัดในการที่จะได้ศึกษาตามสมมุติฐานดังกล่าว
3. ศึกษาพรรคชาติไทย เนื่องจากเป็นพรรคแกนนำพรรคร่วมรัฐบาล และหัวหน้าพรรคชาติไทยเป็นหัวหน้ารัฐบาล อีกทั้งเคยเป็นผู้นำพรรคฝ่ายค้านในรัฐบาลที่มีพรรคประชาธิปัตย์

เป็นหัวหน้ารัฐบาลมาแล้วเช่นกัน จึงเป็นพรรคที่น่าจะสามารถแสดงบทบาทของพรรคแกนนำรัฐบาลได้อย่างเต็มที่

4. ศึกษาบทบาทของพรรคการเมืองไทยในรูปแบบที่เป็นทางการ (อำนาจตามกฎหมาย) และรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ (อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัว)

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ใช้วิธีการเก็บรวบรวมจากเอกสาร สิ่งตีพิมพ์ หนังสือพิมพ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้น รวบรวมจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น ตำรา รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อเท็จจริงจากหนังสือพิมพ์ต่าง ๆ

- การเก็บข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ตัวบุคคล (face to face interview) ที่เกี่ยวข้องแบบเป็นทางการ (fomal interview) ควบคู่ไปกับการอาศัยแหล่งข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ แล้ว ทั้งนี้เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประสบการณ์ และความคิดเห็น นอกเหนือจากที่บันทึกไว้ในเอกสารต่างๆ โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์สมาชิกพรรค เช่น หัวหน้าพรรค เลขานุการพรรค กรรมการบริหารพรรค รวมทั้งคณะกรรมการประสานงาน ฯลฯ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

- วิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) หรือ libery ressearch)

- การวิเคราะห์บทสัมภาษณ์ (interview analysis)

เพื่อเชื่อมโยงการวิเคราะห์ให้สัมพันธ์กันบนพื้นฐานของการวิเคราะห์เชิงตรรกะ (logical analysis)

6. นิยามความหมาย

รัฐสภา	หมายถึง สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา
รัฐบาล	หมายถึง คณะรัฐมนตรี
พรรคร่วมรัฐบาล	หมายถึง พรรคซึ่งร่วมกันจัดตั้งรัฐบาล

พรรคร่วมฝ่ายค้าน หมายถึง พรรคซึ่งร่วมกันเป็นฝ่ายค้าน

บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกเพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง

7. ข้อจำกัดและอุปสรรคในการเก็บข้อมูล

7.1 ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาวิจัย เนื่องจากการที่จะได้ข้อมูลอย่างลึกซึ้ง จำเป็นต้องเข้าไปคลุกคลีกับผู้ถูกสัมภาษณ์ แต่การวิจัยนี้ผู้วิจัยมีเวลาจำกัด การได้มาซึ่งข้อมูลจึงอาจไม่สามารถกระทำได้อย่างเต็มที่

7.2 เนื่องจากข้อมูลและสถิติที่เกี่ยวกับสภาผู้แทนราษฎรไทยมีอยู่อย่างจำกัด เราไม่มีการบันทึกการลงมติในสภาผู้แทนราษฎรอย่างละเอียดว่า สมาชิกคนใดออกเสียงแต่ละเรื่องอย่างไร ดังนั้นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของพรรคการเมืองไทยในการควบคุมบทบาทสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดจึงมีอยู่ค่อนข้างจำกัด

7.3 เนื่องจากผู้ที่ถูกสัมภาษณ์เป็น "นักการเมือง" อันทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ไม่สามารถให้ข้อมูลบางอย่างได้อย่างตรงไปตรงมา เช่น การต่อรองกันในเรื่องผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งเกรงว่าถ้าข้อมูลได้รับการเปิดเผยอาจทำให้ "หมอตอนาคตกการการเมือง" ได้และถ้าข้อมูลที่จะให้สัมภาษณ์นั้นเป็นข้อมูลที่อาจส่งผลกระทบต่อบุคคลที่สาม ซึ่งอาจมีผลในทางกฎหมายตามมา ยิ่งข้อมูลที่จะให้สัมภาษณ์นั้นมาซึ่งความเสื่อมเสียต่อพรรคที่ตนเองสังกัดนั้น ย่อมหมายถึงผลกระทบที่จะมีต่อสถานภาพของผู้ถูกสัมภาษณ์ในพรรคด้วย ดังนั้นข้อมูลที่ได้รับอาจขาดความสมบูรณ์บ้าง เนื่องจากไม่ได้รับการเปิดเผยจากผู้ถูกสัมภาษณ์

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

8.1 เพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทของพรรคการเมืองไทย ในการควบคุมบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

8.2 เพื่อทราบขั้นตอนและวิธีการในการควบคุมสมาชิก ในสังกัดของพรรคการเมืองไทย เปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปไตยกับพรรคชาติไทย

8.3 เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของพรรคการเมืองไทย กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ควรเป็นในสังคมไทย

8.4 เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดบทบาทของพรรคการเมืองไทย กับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด

8.5 เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทยดียิ่งขึ้น

8.6 เพื่อสนับสนุนงานวิจัยเกี่ยวกับพรรคการเมืองไทยที่เคยมีมาในอดีต ซึ่งมีอยู่ค่อนข้างจำกัด รวมไปถึงการสร้างสมผลงานวิจัยเกี่ยวกับพรรคการเมืองต่อไป

8.7 เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยพรรคการเมืองต่อไป

8.8 เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาพรรคการเมืองไทยอย่างจริงจัง เพื่อให้พรรคการเมืองไทยได้ตรงตรงถึงบทบาทของในฐานะที่ควรจะเป็นอย่างแท้จริง

9. การนำเสนอวิทยานิพนธ์

การศึกษาวิจัย เรื่องพรรคการเมืองไทยกับการควบคุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพรรคประชาธิปไตยกับพรรคชาติไทยนี้ เพื่อให้การนำเสนอผลการวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบและมีเนื้อหาที่ต่อเนื่องกันโดยตลอด ผู้วิจัยจึงแบ่งการนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 6 บทตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึงระเบียบวิธีการวิจัยในงานวิจัยชิ้นนี้ ได้แก่ความเป็นมา และสภาพปัญหาของเรื่องที่วิจัย วัตถุประสงค์ สมมุติฐาน ขอบเขตการศึกษาและวิธีการดำเนินการวิจัย รวมไปถึงการนิยามความหมายข้อจำกัดและอุปสรรคในการเก็บรวบรวมข้อมูล และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

บทที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

เป็นการกล่าวถึงแนวความคิดของนักรัฐศาสตร์ชาวตะวันตก และของนักวิชาการของไทย ทฤษฎีการกำเนิดพรรคการเมือง ทฤษฎีผู้นำ ทฤษฎีชนชั้นนำ แนวความคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์และลูกน้อง บทบาทหน้าที่ของพรรคการเมือง การพัฒนาการของพรรคการเมือง และกรอบในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา

บทที่ 3 เปรียบเทียบพรรคประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย

เป็นการกล่าวถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของทั้งสองพรรค เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานข้อมูลและความเป็นมาของพรรคทั้งสอง ตั้งแต่การก่อตั้งพรรคและบทบาทของพรรคทางการเมืองที่ผ่านมาในอดีตถึงปัจจุบัน

บทที่ 4 วิเคราะห์การควบคุมด้วยกรอบของกฎหมาย

เนื่องจากพรรคการเมืองไทยจัดตั้งขึ้นได้ตามกฎหมายเท่านั้น อีกทั้งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ฉะนั้นการแสดงบทบาทต่าง ๆ ของพรรคการเมืองในการควบคุมบทบาทของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดในรูปแบบที่เป็นทางการจึงต้องเป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย ในส่วนนี้จึงเป็นกล่าวถึงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่กำหนดให้พรรคฯ ใช้นในการควบคุมสมาชิกในสังกัด โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพรรคทั้งสอง เพื่อให้ทราบถึงบทบาทอย่างเป็นทางการของพรรคการเมืองในการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดของแต่ละพรรค ว่าแตกต่างกันอย่างไรได้ผลเพียงใดหรือไม่

บทที่ 5 วิเคราะห์การควบคุมด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว

เนื่องจากพรรคการเมืองไทยก่อกำเนิดมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นหลัก ในบทนี้จะเป็นการกล่าวถึงกระบวนการ และขั้นตอนของผู้นำพรรคที่เข้าความสัมพันธ์ส่วนตัวในมิติต่างๆ เพื่อที่จะควบคุมดูแลสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด ซึ่งแต่ละพรรคมีกระบวนการที่แตกต่างกันแล้วแต่พื้นฐานและความเป็นมาของแต่ละพรรค บางพรรคอาจจะมีการแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ แต่ละกลุ่มก็จะมีผู้นำของตน กลุ่มเหล่านี้จะมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกัน เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาแต่เดิม ผู้นำในกลุ่มจะเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือดูแลสมาชิกในกลุ่ม จึงทำให้มีอิทธิพลเหนือกว่าสมาชิกที่ได้รับความช่วยเหลือ โดยผู้นำจะคอยควบคุมดูแลประสานงาน ให้ข้อมูลข่าวสาร รวมทั้งกำหนดแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ให้กับสมาชิก ผู้นำของแต่ละกลุ่มจะดำรงตำแหน่งสำคัญภายในพรรค เช่น หัวหน้าพรรค รองหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค เลขาธิการพรรค ฯลฯ บางพรรคอาจใช้กระบวนการ และโครงสร้างของพรรคช่วยเสริมการเข้าความสัมพันธ์ส่วนตัวของผู้นำ ซึ่งทำ

าให้การควบคุมสมาชิกในสังกัดได้ผลยิ่งขึ้น โดยในที่จะทำการพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างพรรค
 ประชาธิปัตย์กับพรรคชาติไทย นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาถึงบทบาทของคณะกรรมการประสาน
 งาน (Whip) ซึ่งเป็นกลไกหนึ่งที่พรรคใช้ในการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัด แม้จะ
 ไม่มีกฎหมายรองรับก็ตาม

บทที่ 6 บทสรุป

เป็นการวิเคราะห์ถึงผลของการวิจัยในครั้งนี้ว่าพรรคประชาธิปัตย์และพรรคชาติไทยใช้
 วิธีการควบคุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในสังกัดด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัว และกฎเกณฑ์ของกฎหมาย
 มากน้อยเพียงใด ได้ผลหรือไม่ อย่างไร วิธีการที่แต่ละแบบที่พรรคได้กระทำต่อสมาชิกสภาผู้
 แทนราษฎรในสังกัด ไม่ว่าจะแสดงบทบาทได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ก็ตาม ได้ส่งผลกระทบต่อ
 ระบบการเมืองอย่างไร ผู้นำพรรคและแกนนำของพรรคทั้งสองมีบทบาทในการควบคุมสมาชิกพรรค
 แตกต่างกันหรือไม่ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการควบคุมที่พบจากการวิจัยในครั้งนี้